

SREDOZEMSKI SOKOL *Falco eleonorae*

Eleonora's Falcon – one 2y individual observed on 3 Aug 2008 at Veliki Milanji (1099 m a.s.l.) above Ilirska Bistrica (UTM VL44, SW Slovenia); the record was confirmed by the National Rarities Committee (3rd record for Slovenia)

Slika 4 / Figure 4: Eleonora's Falcon / Sredozemski sokol *Falco eleonorae*, 3.8.2008, Velika Milanja. Foto: A. Jagodnik

Dne 3.8.2008 sem fotografiral ptice na slemenu Volovje rebri nad Ilirsko Bistrico. Ko sem bil nekaj pred 15. uro tik pod vrhom Velike Milanje (1099 m nm.v.; UTM VL44), sem opazil sokola v nizkem letu nad borovim gozdom na severnem pobočju. Začel se mi je približevati, me nizko preletel in odletel proti Zobu in naprej proti Lunjevici, proti jugovzhodu. Prelet sokola sem ves čas neprekinjeno fotografiral. Predvideval sem, da gre za mladega sokola selca *Falco peregrinus*, vendar se je pri preučevanju fotografij kasneje izkazalo, da gre za drugoletnega sredozemskega sokola *Falco eleonorae* (slika 4). Sredozemski sokol v Slovenijo zaide redko, saj je to šele tretje opazovanje doslej (Božič 2001). Jedro populacije sredozemskega sokola (>80%) je v Egejskem morju, nam najbližja gnezdišča pa so na hrvaških otokih, okrog Visa. Spolno nezreli osebkki se sicer klatijo daleč naokoli in zaidejo celo do južne Skandinavije (PAPAConstantinou 2007). Glede na to, da je Slovenija na robu Sredozemlja, je verjetno, da se vrsta pri nas pojavlja pogosteje, kot kažejo objavljeni podatki. Za pomoč pri določevanju se zahvaljujem Jakobu Fricu iz Helenskega ornitološkega društva iz Aten. Podatek je potrdila Nacionalna komisija za redkosti (3. zapis za Slovenijo).

Aleš Jagodnik, Ilirska Bistrica, e-mail: ales.jagodnik@gmail.com

TURŠKA GRLICA *Streptopelia decaocto*

Collared Dove – one individual with "brown" colour aberration observed among other normally coloured doves in Strunjan (UTM UL94, SW Slovenia) on 20 Sep 2008

Slika 5 / Figure 5: Turška grlica / Collared Dove *Streptopelia decaocto*, 20.9.2008, Strunjan. Foto: A. Vrezec

Dne 20.9.2008 sva v parku pred hotelom Svoboda v Strunjanu (UTM UL94) v skupini turških grlic opazila izredno svetel osebek te vrste. Ptica je bila skoraj bela z le nekaj svetlo rjavimi pegami in z normalno temno obarvanimi očmi. Značilen črni ovratnik je bil pri opazovani ptici nepopoln in svetlo rjav (slika 5). Po opisanih značilnostih sklepava, da gre za t.i. »rjavo« aberacijo, ki je pravzaprav mutacija, katere rezultat je nepopolna oksidacija evmelanina (VAN GROUW 2006). Podobnih aberacij na podlagi redukcije pigmentov je pri pticah sicer še več, a »rjava« oblika je najpogostejša, po obledelih črnih vzorcih pa je sklepati, da ne gre za albinizem ali levcizem. Za natančno določitev aberacije bi bila potrebna podrobnejša analiza ptice v roki, a je bil opazovani osebek, podobno kot druge turške grlice, ustrezno (ne)plašen. Osebek tudi ni bil videti obročkan ali kako drugače označen, tako da sklepam, da ni šlo za ubežnico, čeprav je to vsekakor tudi možno. Sicer pa je bila tako bledeča turška grlica pri nas že opazovana v Ljubljani leta 1998 (VREZEC 1999). Takrat je bila aberacija določena kot levcizem, a je šlo glede na podobne znake kot pri tokratnem opazovanju za enako »rjavo« aberacijo. Očitno se

bledične turške grlice pojavljajo tu in tam v Sloveniji, čeprav v literaturi nisva zasledila primerov od drugod. Mutacija je sicer dedna in vezana na spolne kromosome, tako da ponovno pojavljanje, ob morebitnem uspešnem gnezdenju, morda ni izključeno.

Al Vrežec, Pražakova 11, SI-1000 Ljubljana, Slovenija, e-mail: al.vrezec@nib.si
Petra Vrh Vrežec, Pražakova 11, SI-1000 Ljubljana, Slovenija, e-mail: petra.vrh@dopps.si

ZLATOVHRANKA *Coracias garrulus*

Roller – an individual observed on 2 Jun 2008 near Brestovica (UTM UL97, Kras, SW Slovenia)

Dne 2.6.2008 sem na Krasu opravljal monitoring vrtnega strnada *Emberiza hortulana*. Navkljub žgočemu opoldanskemu soncu sem se odločil, da terensko delo podaljšam, in tako sem se odpravil na pogorišče nad Brestovico pri Komnu (UTM UL97). Skalni strnadi *Emberiza cia* in kratkoperuti vrtniki *Hippolais polyglotta* so bili poleg kobilic edini, ki so se s petjem trudili oživiti opoldansko mrtvilo. Po nekaj metrih prehojenega kolovoza sem 200 m pred seboj na veji požganega drevesa zagledal silhueto ptice, ki je nisem mogel takoj določiti. Položaj sonca je bil neugoden, pa še ptica je bila tako plašna, da me ni spustila bliže kot na 100 metrov. Po polurnem zasledovanju se je le opogumila in odletela v smeri, od koder sem prišel. Dileme ni bilo več, prelepa modra ptica z rjavim hrbtom ni mogla biti drugo kot zlatovranka. Kasneje, čez kakšno uro, ko sem se vračal k avtomobilu, sem jo spet zagledal, vnovič na veji požganega drevesa. Tokrat je bilo sonce na moji strani, tako da sem lahko ugotovil, da gre za odraslo ptico, pa še užival sem v vsej njeni s soncem obsijani lepoti. Dvakrat se je z veje spustila proti tlom, enkrat je ulovila žuželko na tleh, enkrat pa kar v zraku, pol metra nad tlemi. Datum opazovanja in na prvi pogled primeren habitat, z velikimi žuželkami polna goličava, posejana z redkimi drevesi in gozdčiči, kjer gnezditava črna žolna *Dryocopus martius* in zelena žolna *Picus viridis*, sta v meni zbudila upanje, da bo zlatovranka to leto morebiti gnezdila na Krasu. Žal naslednji obiski tega gnezdenja niso potrdili. To je (glede na meni dostopne vire) prvo opazovanje zlatovranke na Krasu.

Jernej Figelj, DOPPS–BirdLife Slovenia, Tržaška 2, SI-1000 Ljubljana, Slovenija, e-mail: jernej.figelj@dopps.si

POVODNI KOS *Cinclus cinclus*

Dipper – absence of the species on the river (established during the IWC on 14 Jan 2008), probably owing to the last year's autumn storms (UTM VM32, NW Slovenia)

Letošnji obisk Selške Sore ob štetju IWC je bil z vidika številčnosti povodnega kosa šokanten. Na dejstvo, da te vrste v letošnji zimi ni na tej reki, me je opozoril že prijatelj Janez Lotrič, ki je Soro obiskal 25.11.2007, in kljub temu, da je pregledoval z vseh mostov in razgledišč med Praprotnim in Področtom, ni opazil niti enega. Sam sem nato 14.1.2008 prehodil bregove Selške Sore od mosta pod Praprotnim do izvira (UTM VM32). Opazil sem samo dva osebka nad Praprotnim, pa še ta sta bila v pritoku Sore, tik nad izlivom potoka Luše. Da povodnih kosov ni, se mi verjetno ne bi zdelo nič nenavadno, ko ne bi bil obiskal Selške Sore tudi lani, prav tako med štetjem vodnih ptic. Takrat smo jih skupaj z Lidijo in Janezom Lotričem na 9-kilometerskem odseku reke našli 39. Letos sem kljub temu da sem pregledal 25 kilometrov Sore, opazil samo omenjena dva. Toda med letošnjim obiskom Selške Sore je bilo v primerjavi z lanskim opaziti še eno spremembo: katastrofalno spremenjeno strugo, kot posledico lanskoletnega jesenskega neurja. Struga je na oko delovala sterilno, kar mislim, da je bil tudi razlog, da letos ni bilo povodnih kosov na Selški Sori.

Tomaž Mihelič, Št. Jurij 125, SI-1290 Grosuplje, Slovenija, e-mail: tomaz.mihelic@dopps.si

PLANINSKA PEVKA *Prunella collaris*

Alpine Accentor – one individual observed on 11 Oct 2008 at Bele ovce (995 m a.s.l.) above Ilirska Bistrica (UTM VL44, SW Slovenia)

Slika 6 / Figure 6: Planinska pevka / Alpine Accentor *Prunella collaris*, 11.10.2008, Bele ovce, Volovja reber. Foto: A. Jagodnik

Na slemenih in travnatih strmih okrog Volovje rebri sem v zadnjih dveh letih pogost obiskovalec, saj se tu naravoslovnemu fotografu vedno ponudi priložnost za dober posnetek. V soboto 11.10.2008 sem tukaj prvič opazoval planinsko pevko. Eno samo ptico sem sredi dneva opazoval kakšnih 10 minut na skalah Belih ovc (995 m nm.v.; UTM VL44). Nad vse zaupljiva je stikala po skalah in razpokah, tako da sem jo lahko večkrat fotografiral zelo od blizu (slika 6). Na pečinah v dolini Zgornje Pivke planinska pevka sicer redno prezimuje (SOVINC 1994), morda pa je datum opazovanja vendarle nekoliko zgodnji. Posebej glede na to, da je bila ta jesen zelo lepa in nadpovprečno topla.

Aleš Jagodnik, Ilirska Bistrica, e-mail: ales.jagodnik@gmail.com

MUŠJA LISTNICA *Phylloscopus inornatus*

Yellow-browed Warbler – caught and ringed on 7 Oct 2007 at Vosek in the Pesnica valley (UTM WM56, NE Slovenia); the habitat was a deserted plantation orchard; the record was confirmed by the National Rarities Committee (6th record for Slovenia)

Slika 7 / Figure 7: Mušja listnica / Yellow-browed Warbler *Phylloscopus inornatus*, 7.10.2007, Vosek pri Pernici. Foto: F. Bračko

V nedeljo 7.10.2007 je bil tradicionalni evropski dan opazovanja ptic (Eurobirdwatch 2007). Tega dne sem lovil in obročkal ptiče v Pesniški dolini v kraju Vosek pri Pernici (UTM WM56). Habitat se sestoji iz opuščene plantaznega sadovnjaka jablan v zaraščanju, ki leži na pobočju griča z JZ lego tik nad cesto Maribor–Lenart. Značilen za ta dan z nizko oblačnostjo in brezvetrjem je bil izjemno močan prelet ptic. Od jutra pa do poldneva se je v mreže ujelo 300 osebkov. V tem navalu selivk, dominirale so sive pevke *Prunella modularis*, se je že zjutraj v mrežo ujela majhna pisana listnica. Ko sem jo reševal iz mreže, sem ugotovil, da imam pred seboj izjemno vrsto listnice. Toda katero? Ob pregledu ornitološkega priložnika je bilo kmalu vse jasno. Prvič doslej sem v roki držal mušjo listnico z naslednjimi

biometričnimi podatki: dolžina peruti 54 mm; teža 6 g; posneta L.P. = 3,4,5,6; položaj 2. L.P. 8 mm; rep 8 mm; starost 1y (koničasta repna peresa); spol samica (izločevalno po dolžini peruti); dve svetli progi na peruti; noge svetle in izrazito dolga svetla nadočesna maroga, segajoča na zatilje (slika 7). Osebek je bil obročkan, fotografiran in izpuščen. To je prvi podatek za SV predel Slovenije. Podatek je potrdila Nacionalna komisija za redkosti (6. zapis za Slovenijo).

Franc Bračko, Gregorčičeva 27, SI–2000 Maribor, Slovenija

VELIKI SRAKOPER *Lanius exubitor* & SIVA VRANA *Corvus corone cornix*

Great Grey Shrike & Hooded Crow – on 12 Feb 2008 on Cerknica Lake (UTM VL56, central Slovenia), three Hooded Crows were observed pursuing a Great Grey Shrike; after a short chase, the shrike dropped its prey, a Common Vole *Microtus arvalis*

Med rednim obiskom Cerkniškega jezera dne 12.2.2008 sem ob robu Vodonosa pri vasi Dolenje jezero na Cerkniškem jezeru v osrednji Sloveniji (UTM VL56) opazoval velikega srakoperja z ujetim plenom, ki ga je ob bučni spremljavi treh sivih vran nesel s travnika proti robu jezera. Toda tik pred koncem travnika ga je pod hudim pritiskom izpustil. Ker se je to dogajalo zelo blizu mene, so se umaknile tudi vrane. Tako sem lahko ugotovil, da je srakoper ujel travniško voluharico *Microtus arvalis*. Kdo je po mojem odhodu dobil plen, ne vem. Poleg postovk (BOMBEX 2003), ki so tekmičice velikemu srakoperju pri plenu, se tudi vrane zatekajo k kleptoparazitizmu. Sive vrane so zelo prilagodljiva vrsta, ki pogosto krade hrano drugim vrstam, vendar je bila kraja velikim srakoperjem redkeje opazovana (CRAMP 1998).

Dejan Bordjan, Ulica 8. februarja 50, SI–2204 Miklavž, Slovenija, e-mail: dejan.bordjan@gmail.com